

CONCEPT

DRIEJARENPLAN / JAARPLAN SECTORCOMMISSIE VERZEKERINGSMAATSCHAPPIJEN EN PENSIOENFONDSEN (SVP)

1 Inleiding

De SVP wil met dit driejarenplan inzicht geven in de activiteiten die zij op korte en middellange termijn wil uitvoeren. Dit plan volgt uit de visie die de SVP ontwikkeld heeft op de verzekerings- en pensioensector. Door middel van deze visie komt de SVP tot strategische en beleidsmatige keuzes. Bij het formuleren van de visie en benoemen van thema's is uitgegaan van een aantal door de NBA gehanteerde leidende principes¹. De visie wordt concreet gemaakt door het benoemen van thema's en de wijze waarop de SVP hier strategisch, beleidsmatig en operationeel mee om gaat.

2 Doel

Het doel van dit driejarenplan is het op basis van trends en ontwikkelingen in de pensioen- en verzekeringssector thema's te selecteren die vanuit accountantsperspectief relevant zijn om daar met assurance- en adviesactiviteiten op in te spelen. Door toegevoegde waarde te leveren en maatschappelijk relevant te zijn kan een bijdrage geleverd worden aan het herstel van vertrouwen van maatschappelijke groeperingen in de accountancysector.

3 Leidende principes

De leidende principes voor de ontwikkeling van de beroepsgroep op lange termijn zijn:

- Naar een maatschappelijke basis van legitimatie: de beroepsgroep versterkt dan wel herwint zijn positie als vertrouwenspersoon die betrouwbaarheid toevoegt aan informatie, door de **maatschappelijke dialoog** daarover te voeren met alle betrokkenen.
- Naar een **waardering van de diversiteit** in de beroepsgroep: vanuit gedeelde waarden en identiteit ziet de beroepsgroep het juist als een kracht dat men op verschillende manieren waarde kan toevoegen. Diversiteit wordt als cruciaal beschouwd voor een toekomstbestendige beroepsgroep.
- Van isolatie naar **samenwerking**: de beroepsgroep is – zowel op collectief niveau als in individuele gevallen – beter in staat waarde toe te voegen door samenwerking dan vanuit geïsoleerde functies.
- Van periodiek terugkijken naar **continue vooruitkijken**: betrouwbaarheid toevoegen aan schattingen over continuïteit en andere toekomstaspecten wordt niet op periodieke, maar op continue basis ontsloten.
- Van passief, naar **proactief en innovatief**: de beroepsgroep en de afzonderlijke ondernemers gaan actief op zoek naar nieuwe maatschappelijke en klantwaarde-proposities.
- Van individueel oordeel naar **collectieve stem**: de beroepsgroep kan en durft ook collectief (of in deelcollectieven) maatschappelijke discussies te voeren.
- Van financiële (verslaggevings)risico's naar **bedrijfsrisico's**. Wat ook vergt dat de betrouwbaarheid van **niet-financiële informatie** breder wordt geadresseerd.

---

¹ Zie het inspiratiedocument: Een beroep met toekomst eerste verkenning visie accountancy december 2016

4 NBA-visietraject

Het NBA-bestuur vraagt de SVP mee te doen in het traject van visiebepaling en opstellen meerjarenplan. Dit naar aanleiding van het verschijnen eind 2016 van het visiedocument “Een beroep met toekomst: eerste verkenning visie accountancy”. Dit document vormde het startpunt voor een veel breder proces binnen de beroepsgroep, uitmondend in een visiedocument “NBA-bestuursvisie op beroep en beroepsorganisatie” (maart 2018) en een meerjarenplan “Vernieuwingsagenda accountantsberoep” (april 2018). De SVP is uitgenodigd vanuit haar sector / expertise een bijdrage te leveren aan de vernieuwingsagenda².

5 Visie SVP

De visie van de SVP is primair gericht op de rol van externe accountant als assurance provider. In het vervullen van die rol zal de externe accountant zoveel als mogelijk samenwerking zoeken met enerzijds de interne accountant/auditor en de accountant in business en anderzijds de stakeholders.

De visie van de SVP kan als volgt worden weergegeven:

Assurance provider ...

De SVP richt zich primair op de rol van de externe accountant als assurance provider werkzaam voor verzekeraars en pensioenfondsen. In die rol zoekt de externe accountant actief de samenwerking met dan wel maakt gebruik van de werkzaamheden van de interne accountant/auditor en de accountant in business. Om haar rol van assurance provider goed in te vullen, maatschappelijk relevant te zijn en te blijven en toegevoegde waarde te leveren voert zij een continue dialoog met haar stakeholders.

Hoge kwaliteitseisen...

De SVP stelt aan het uitbrengen van vaktechnische en andere uitingen hoge eisen aan zowel de kwaliteit van producten van verzekeraars en pensioenfondsen (assurance-objecten³ als bestuursverslagen, jaarrekeningen en andere verantwoordingen) als aan de kwaliteit van assurance producten (zoals controleverklaringen, assurance rapporten en accountantsverslagen).

Maatschappelijke relevantie ...

De SVP signaleert op basis van uitgevoerde werkzaamheden en dialoog met stakeholders (toezichthouders, brancheorganisaties) thema's of onderwerpen die in de verzekerings- of pensioensector spelen, die maatschappelijke impact hebben, die risicovol zijn of kunnen worden en die raakvlakken hebben met de accountancy en informatiebehoeften van stakeholders.

Het assurance object wordt hier breder opgevat dan alleen financiële (verantwoordings)informatie. Het omvat bijvoorbeeld ook niet-financiële informatie, systemen en processen en gedrag. Ook wordt ingespeeld op ontwikkelingen in maatschappelijke verslaglegging (bv over lange termijn waardecreatie en duurzaamheid) en integrated reporting.

5.1 Rol stakeholders

De SVP voert al jaren intensief overleg met stakeholders zoals toezichthouders (AFM en DNB) en brancheorganisaties (Verbond van Verzekeraars, Pensioenfederatie, Actuariel Genootschap). De contacten zijn nodig om gevoel te houden met trends en ontwikkelingen in de sector en met wat er

---

² Beide documenten staan op de website van de NBA.

³ Onder het assurance object wordt verstaan het object van onderzoek en de informatie omtrent het object van onderzoek.

concreet leeft aan onderwerpen, thema's en knelpunten bij de stakeholders. Nieuwe thema's worden gesignaleerd en besproken en zo nodig wordt daar actie op ondernomen. Naast het bespreken van vaktechnische onderwerpen is het doel van de overleggen te komen tot informatie-uitwisseling over nieuwe ontwikkelingen, knelpunten in bv wet- en regelgeving, nieuwe wettelijke eisen e.d. De kracht zit vaak in het samenspel (tripartiete overleg) van betrokken partijen zodat verwachtingen beter op elkaar afgestemd kunnen worden met begrip voor elkaars positie.

Internationale oriëntatie

Door de voortgaande ontwikkelingen in wet- en regelgeving van de EU voor de financiële sector en de grotere rol die de internationale toezichthouders (EIOPA, ESMA, ECB/SSM) krijgen, zal ook de SVP meer aansluiting gaan zoeken bij deze ontwikkelingen. Dit doet ze door te participeren in Accountancy Europe (Insurance Working Party) en door de overleggen met DNB/EIOPA (toezichthouder voor verzekeraars en pensioenfondsen). Maar ook door interpretaties van regels in de praktijk van internationaal toezicht (o.a. Q&A's) zullen ervaringen worden opgedaan.

5.2 Strategie

De strategie van de SVP is gericht op het tijdig inspelen op strategische ontwikkelingen⁴ in de verzekerings- en pensioensector met behulp van de nieuwste (controle)technieken die de accountant ter beschikking staan. Om dit waar te kunnen maken zal de SVP veel aandacht moeten besteden aan de wijze waarop accountants maatschappelijk relevant kunnen zijn en blijven en de wijze waarop ze toegevoegde waarde kunnen blijven leveren. Duidelijk is wel dat Big data en data analytics de komende jaren een cruciale rol gaan spelen in zowel de verzekerings- en pensioensector als de accountancy sector. In de accountancy sector gaat het om het verder ontwikkelen en implementeren van moderne controletechnieken die gebaseerd zijn op data-analyse toepassingen.

Korte schets ontwikkelingen in de verzekeringssector

De ontwikkelingen in de verzekerings- en pensioensector volgen elkaar zeer snel op⁵. DNB⁶ signaleert voor de komende jaren de volgende vijf ontwikkelingen in de verzekeringssector: technologische, maatschappelijke en economische ontwikkelingen, veranderd klantgedrag en veranderingen in wet- en regelgeving. Op technologisch gebied noemt DNB de volgende voorbeelden van innovaties: sensing, telematica, bestuurdersondersteunende technologie en zelfrijdende auto's, blockchaintechnologie, (open) digitale platformen en het gebruik van big data machine learning. Ten aanzien van maatschappelijke ontwikkelingen worden thema's genoemd als: opkomst van de deeleconomie, de flexibilisering van de arbeidsmarkt, en de toename van het aantal zzp-ers, het relatief lage consumentenvertrouwen in verzekeraars en de brede maatschappelijke tendens naar transparantie en individualisering.

Korte schets ontwikkelingen in de pensioensector

Maar ook in de pensioensector zullen genoemde ontwikkelingen hun impact krijgen. Het aantal pensioenfondsen is noodgedwongen aan het krimpen door de toenemende eisen die aan pensioenfondsen worden gesteld als gevolg van nieuwe wet- en regelgeving en kostenbeheersing (schaalgrootte). Liquidaties, fusies en het onderbrengen van pensioenregelingen bij verzekeraars, bedrijfstakpensioenfondsen en APF's zijn aan de orde van de dag. Hiernaast is er draagvlak (AFM, DNB, Pensioenfederatie) voor het opzetten van een nieuw pensioenstelsel waarbij de variant die

---

⁴ En de concretisering daarvan in plannen en beleid bij individuele verzekeraars en pensioenfondsen.

⁵ Zie bv. de innovatieagenda voor de verzekeringssector (TNO rapport).

⁶ Visie op de toekomst van de Nederlandse verzekeringssector (duurzaamheid door transformatie).

uitgaat van individualisering met collectieve risicodeling de voorkeur lijkt te krijgen. Het kabinet zal hier, met inachtnaam van het SER-advies, naar verwachting binnenkort een besluit over gaan nemen. Maar ook huidige ontwikkelingen in wet- en regelgeving (bv wet Algemeen Pensioenfonds, wet Pensioencommunicatie en de wet Verbeterde Premiereregeling) zullen invloed hebben op het speelveld waarin verzekeraars en pensioenfondsen opereren.

5.3 Beleid

Het beleid van de NBA is gericht op het bevorderen van de kwaliteit van accountantswerkzaamheden, een juist gedrag, een open cultuur en een integere beroepsuitoefening. De afgelopen jaren heeft de implementatie van de maatregelen uit het rapport in het publiek belang centraal gestaan. Maar ook diverse andere projecten (beroepseed, cultuurmeting en normering, rol en scope, lerend vermogen e.a.) zijn toen gestart en voor een deel nog lopende⁷.

De SVP bevordert de kwaliteit van werkzaamheden door informatie aan haar doelgroep te verstrekken via nieuwsbrieven, de NBA-website, het uitbrengen van vaktechnische uitingen (Handreikingen en alerts), overleg met brancheorganisaties (Verbond van Verzekeraars en Pensioenfederatie) en toezichthouders (DNB) en door het organiseren van seminars, rondetafels of andere evenementen (of een bijdrage te leveren aan dit soort evenementen die door andere partijen georganiseerd worden). In de relatie met DNB kunnen de accountantsdagen genoemd worden waarbij zowel DNB als SVP-leden inbreng hebben in het programma die te maken hebben met rapportage en controle. Maar ook met de Pensioenfederatie vindt overleg plaats over onderwerpen die op het raakvlak liggen van rapportage, governance, control (beheersing) en controle.

5.4 Operationeel

Op basis van de visie en de strategische en beleidsmatige uitgangspunten kunnen operationele thema's benoemd worden die richtinggevend zijn voor de werkzaamheden van de SVP. De thema's worden afgeleid van brede onderwerpen als governance, verslaglegging, risicomangement, cultuur en gedrag, bedrijfsmodellen, strategie en beleid en hebben raakvlakken met het werkgebied van de accountant als (brede) assurance provider.

De thema's worden ook in verband gebracht met de vijf thema's zoals uiteengezet in het NBA visiedocument:

- A. Maatschappelijke relevantie
- B. Onomstreden kwaliteit
- C. Vernieuwende kracht
- D. Lerend beroep
- E. Sterk merk

Bij de thema's of onderwerpen kunnen vanuit het perspectief van de SVP de volgende vragen gesteld worden:

Wat betekent het thema / onderwerp voor:

- De control omgeving, risicoanalyse en verantwoording (consequenties voor de audit)
- De opleiding / kennis / permanente educatie (kennisverwerving via seminar, congres, opleiding e.a.)
- Maatschappelijke relevantie en communicatie naar stakeholders (discussienota, artikel, overleg, update PML)

---

⁷ Zie hiervoor de NBA website <https://www.nba.nl/Over-de-NBA/De-organisatie/Jaarplan/Plannen-NBA-2015/>.

Bezien moet worden of producten in coproductie gemaakt kunnen worden.

Opgemerkt wordt dat de geselecteerde thema's meerdere jaren zijn uitwerking kunnen hebben en dat daar dan living documents bij horen.

6. Jaarplan

Voor de verzekeringssector zijn de volgende thema's geselecteerd:

nr	Thema / onderwerp	Thema NBA
1	Toekomstbestendigheid verzekeringssector (bedreigingen en kansen)	A
2	Corporate governance code (herziene versie uitgebracht in december 2016)	A
3	Digitalisering in de sector (nieuwe IT platformen / legacy problematiek))	C
4	Solvency II (ervaringen, evaluaties en bijstellingen)	C
5	Handreiking 1104: Specifieke wettelijke verplichtingen van de interne auditor en de externe accountant in de financiële sector (actualiseren)	B
6	Digitale controleverklaring (proces van digitalisering van controleverklaringen)	E
7	Fintech (nieuwe toepassingen, producten en diensten door big data en data analytics)	C
8	IFRS 17 (implementatie van nieuwe verslaggevingsstandaard)	C
9	EIOPA/DNB thema's (relevantie voor accountancy nagaan)	A

Voor de pensioensector zijn de volgende thema's geselecteerd:

nr	Thema / onderwerp	Thema NBA
1	Toekomstbestendigheid Pensioenfondsen (consolidatie/liquidatie)	A
2	IORP II (risicomangement/-assessment, sleutelfuncties)	C
3	Nieuw pensioenstelsel (besluit nieuw kabinet, transitie)	A
4	Digitalisering in de sector (icm met nieuw pensioenstelsel: grote impact op de IT-systemen)	C
5	Code pensioenfondsen (ervaringen delen, toetsen naleving)	B
6	APF verslaglegging (nieuwe jaarverslag, kernpunten in controleverklaring)	C
7	Governance en besturen (risicobeheersing en verantwoording, beloning)	A
8	Pensioenadministraties en datakwaliteit (robuuste pensioenadministratie en kwaliteit van de basisgegevens)	B
9	EIOPA/DNB thema's (relevantie voor accountancy nagaan)	A

Vanuit de NBA/accountancysector:

- Afstemmen meerjarenplan NBA met meerjarenplan SVP
- Toepassen moderne controletechnieken op basis van data-analyse toepassingen
- Toepassen nieuwe of gewijzigde controlestandaarden (met name standaarden 540 en 720)
- Actualiseren voorbeeld controleverklaringen en assurance rapporten

In bijlage 1 wordt een overzicht gegeven van thema's, aspecten voor en producten van de accountant in zijn rol als brede assurance provider. Onderscheid wordt gemaakt in thema's die gevolgd worden (en mogelijk later tot actie leiden) en thema's die in 2018 tot actie leiden. Voor elk thema/onderwerp worden twee leden aangewezen die als trekker functioneren.

Bijlage 1: Overzicht van thema's, aspecten voor en producten van de accountant in zijn rol van brede assurance provider

nr	Thema of onderwerp	Relevante aspecten voor de accountant	Producten ('delivrables')	wie	2018	2019	2020
	Verzekerings- maatschappijen						
1	Toekomstbestendigheid verzekeraars	- consolidatie/continuïteit - doorlopende kosten - zorgplicht - portefeuilleoverdracht - duurzaamheid - verdienmodellen	Volgen, indien nodig actie	HW PS	X	x	x
2	Nieuwe corporate governance code (Van Manen)	- besturen en beheersen: In control verklaring - Verantwoording over Waardecreatie - Samenwerking IA en EA	Volgden, uitwisselen ervaringen over rol accountant en indien nodig actie.	AL KH	x	x	
3	Digitalisering	- IT ontwikkeling & beheersing - controletechnieken - Cybersecurity (kennis opdoen)	Volgen, indien nodig actie	AL KH	x	x	
4	Solvency II (i.s.m. punt 9)	- audit jaarrekening/jaarverslag - audit QRT's - rapportages	Uitwisselen ervaringen kantoren/DNB en indien nodig actie n.a.v. rapportage DNB	HW PS	x		
5	Handreiking 1104: Specifieke wettelijke verplichtingen van de interne auditor en de externe accountant in de financiële sector	- actualiseren / onderhoud (werkgroep SVP)	Aangepaste Handreiking	Wg, PS	x		
6	Voorbeeld verklaringen en assurance rapporten	- Aanpassen verklaringen - Digitale verklaring bij QRT's (DNB) en jaarrekening (KvK)	Toewerken naar volledige digitale verklaringen	ER HW	x	x	
7	Fintech ontwikkelingen	- Innovaties en nieuwe toepassingen (blockchain) - Aanpassen verdienmodellen - outsourcing	Volgen, indien nodig actie	AL KH	x	x	x
8	IFRS 17	- implementatie IFRS 17 - voorbereidingen	Volgen, uitwisselen ervaringen implementatie en indien nodig actie	JK ER	x	x	x
9	EIOPA/DNB thema's	- uitkomsten bespreken/evalueren	Relevantie voor de audit nagaan	JK ER	x		
	Pensioenfondsen						
1	Toekomstbestendigheid Pensioenfondsen	- Consolidatie / liquidatie - afwikkeling	Volgen, ervaringen uitwisselen en indien nodig actie	HR JW	x	x	
2	IORP II Riscomanagement / -assessment	- inrichting sleutelfuncties RM, Actuariaal en Interne Audit - verantwoording effectiviteit opzet en werking interne risicobeheersing en controlesystemen	Volgen, consequenties voor de audit nagaan en indien nodig actie	HR JW	x	x	
3	Nieuw pensioenstelsel	- besluitvorming kabinet - transitieplan (risico's, aanpak)	Volgen, indien nodig actie	HR JW	x	x	x
4	Digitalisering in de sector (met name in combinatie met IORP II)	- grote impact op de huidige IT-systemen	Volgen, indien nodig actie	HR JW		x	x

Concept driejarenplan/jaarplan SVP per 31 mei 2018

5	Code pensioenfondsen	- toetsen naleving (materiele onjuistheden - ervaringen delen	Volgen, ervaringen uitwisselen met MCCP en indien nodig actie	JW	x	x	
6	APF verslaglegging	- nieuwe verslaglegging - kernpunten controleverklaring	Voorbeeldverklaring opstellen	HR	x		
7	Governance en besturen	- Missie, visie en strategie - Risicobeheersing en verantwoording - Beloningsbeleid	Volgen, ervaringen uitwisselen en indien nodig actie	HR JW	x	x	
8	Pensioenadministraties en datakwaliteit	- Robuuste pensioenadministraties en kwaliteit van de basisgegevens	Volgen, ervaringen uitwisselen en indien nodig actie	HR JW	x	x	
9	Thema's EIOPA/DNB	- Uitkomsten bespreken	Relevantie voor de audit nagaan	JK JW HR	x	x	x

Jasper Kolsters (JK)
 Emile Rondhout (ER)
 Hans de Witt (HW)
 Astrid Langeveld (AL)
 John van Wanrooij (JW)
 Peter Smit (PS)
 Henk van der Rijst (HR)
 Kees Harteveld (KH)

NBA-ondersteuning
 Pauline van der Hoff (PH)
 Rob Schouten (RS)

Concept driejarenplan/jaarplan SVP per 31 mei 2018

Bijlage 2: Samenstelling SVP per 1 mei 2018

naam	Werkzaam bij	ledengroep	opmerking
Jasper Kolsters (vz)	EY	LOA	
Emile Rondhout (vice vz)	PWC	LOA	
Hans de Witt	Deloitte	LOA	
Astrid Langeveld	Achmea IAD	LIO	
John van Wanrooij	Pensioenfonds SNS Reaal	LAIB	
Peter Smit	KPMG	LOA	
Henk van der Rijst	PWC	LOA	
Kees Hartevelde	Mazars	LOA	
vacature		LIO	1
vacature		LAIB	2
Pauline van der Hoff	NBA ondersteuning		
Rob Schouten	NBA ondersteuning		

- 1) Vacature ter vervanging van Arnoud Daan (IAD, LIO)
- 2) Vacature ter vervanging van Jan Hendrik Gualtherie van Weezel (AIB bij verzekeraars, LAIB)